

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	11
ZAMIAST WSTĘPU... ..	13

Część pierwsza OGÓLNA

Rozdział I. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA PRAWA PRACY	17
§ 1. Pojęcie i przedmiot prawa pracy	17
§ 2. Geneza prawa pracy	22
§ 3. Szczególne właściwości prawa pracy	23
§ 4. Funkcje prawa pracy	25
Rozdział II. ŹRÓDŁA PRAWA PRACY	31
§ 1. Ogólna charakterystyka źródeł prawa pracy	31
§ 2. Pozycja kodeksu pracy w systemie źródeł prawa pracy	38
§ 3. Układy zbiorowe pracy	43
1. Pojęcie, charakter i przedmiot układu zbiorowego pracy	43
2. Ponadzakładowy układ zbiorowy pracy	50
3. Zakładowy układ zbiorowy pracy	54
4. Porozumienie o stosowaniu układu zbiorowego pracy	57
§ 4. Regulaminy	57
1. Regulamin pracy	57
2. Regulamin wynagradzania	60
§ 5. Międzynarodowe źródła prawa pracy	62
1. Umowy międzynarodowe jako źródło prawa pracy	62
2. Konwencje Międzynarodowej Organizacji Pracy jako międzynarodowe źródła prawa pracy	65
§ 6. Normy kolizyjne dla stosunków pracy. Jurysdykcja sądów polskich w sprawach z zakresu prawa pracy	68
§ 7. Europejskie prawo pracy	71
Rozdział III. ZASADY PRAWA PRACY	74
§ 1. Pojęcie i rodzaje zasad prawa pracy	74
§ 2. Funkcje zasad prawa pracy	92

Część druga

PRAWO STOSUNKU PRACY

Rozdział IV. POJĘCIE I RODZAJE STOSUNKÓW PRACY	93
§ 1. Koncepcje stosunku pracy	93
§ 2. Pojęcie i charakter stosunku pracy według prawa polskiego	98
§ 3. Rodzaje stosunków pracy	100
Rozdział V. PODMIOTY STOSUNKU PRACY	102
§ 1. Podmiot zatrudniający — pracodawca	102
1. Wprowadzenie	102
2. Jednostka organizacyjna jako pracodawca	104
3. Osoba fizyczna jako pracodawca	108
4. Problem koncepcji pracodawcy	111
5. Zakład pracy	112
6. Przejście zakładu pracy lub jego części na innego pracodawcę a trwanie stosunku pracy ..	114
§ 2. Pracownik	119
Rozdział VI. UMOWA O PRACĘ	122
§ 1. Uwagi ogólne — powstanie stosunku pracy	122
§ 2. Treść umowy o pracę	125
§ 3. Forma umowy o pracę	131
§ 4. Rodzaje umów o pracę	131
§ 5. Umowa przedwstępna (umowa przyrzeczenia) w stosunkach pracy	136
§ 6. Zatrudnianie pracowników tymczasowych	137
Rozdział VII. USTANIE UMOWNEGO STOSUNKU PRACY	140
§ 1. Wprowadzenie	140
§ 2. Porozumienie stron	140
§ 3. Wypowiedzenie	143
1. Istota i tryb wypowiedzenia	143
2. Powszechna ochrona pracowników zatrudnionych na czas nieokreślony przed wypowiedzeniem	148
3. Szczególna ochrona przed wypowiedzeniem	152
4. Roszczenia pracownika z tytułu nieprawidłowego wypowiedzenia umowy o pracę przez pracodawcę	159
§ 4. Rozwiązanie bez wypowiedzenia (ze skutkiem natychmiastowym)	161
1. Wprowadzenie	161
2. Rozwiązanie umowy o pracę ze skutkiem natychmiastowym przez pracodawcę	162
3. Rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia przez pracownika	171
§ 5. Wygaśnięcie umownego stosunku pracy	172
Rozdział VIII. ZMIANA UMOWNEGO STOSUNKU PRACY	176
§ 1. Wprowadzenie	176
§ 2. Porozumienie zmieniające	181
§ 3. Wypowiedzenie zmieniające (wypowiedzenie warunków pracy lub płacy)	184
§ 4. Jednostronna zmiana treści umownego stosunku pracy przez pracodawcę	190
Rozdział IX. POWSTANIE I USTANIE POZAUMOWNYCH STOSUNKÓW PRACY ...	196
§ 1. Wprowadzenie	196
§ 2. Stosunek pracy na podstawie powołania	198
1. Zakres zastosowania powołania	198
2. Powstanie i treść stosunku pracy z powołania	200
3. Ustanie i zmiana stosunku pracy z powołania	203

§ 3. Stosunek pracy na podstawie mianowania	206
1. Ogólna charakterystyka stosunku pracy z mianowania	206
2. Mianowani urzędnicy służby cywilnej	212
§ 4. Stosunek pracy na podstawie wyboru	217
1. Wybór jako źródło stosunku pracy	217
2. Ustanie stosunku pracy z wyboru	218

Rozdział X. ROZWIĄZANIE STOSUNKU PRACY Z PRZYCZYN NIEDOTYCZĄCYCH PRACOWNIKÓW (ZWOLNIENIA GRUPOWE) .....

§ 1. Wprowadzenie	220
§ 2. Zwolnienie grupowe	222
§ 3. Indywidualne zwolnienia z przyczyn niedotyczących pracowników	230

Rozdział XI. OBOWIĄZKI STRON STOSUNKU PRACY .....

§ 1. Wprowadzenie	233
§ 2. Obowiązki pracodawcy	234
§ 3. Świadczenie pracy	247
§ 4. Prowadzenie dokumentacji w sprawach związanych ze stosunkiem pracy oraz akt osobowych pracownika	250
§ 5. Obowiązki pracownika	253
§ 6. Zakaz konkurencji pracownika z pracodawcą	260

Rozdział XII. WYNAGRODZENIE ZA PRACĘ .....

§ 1. Reglamentacja płac	263
§ 2. Metody wynagradzania	270
§ 3. Obowiązek zapłaty wynagrodzenia koniecznym składnikiem stosunku pracy	272
§ 4. Ekwiwalentny charakter wynagrodzenia za pracę	274
§ 5. Składniki wynagrodzenia za pracę	277
§ 6. Prawna ochrona wynagrodzenia za pracę	280
§ 7. Świadczenia majątkowe od pracodawcy niebędące wynagrodzeniem za pracę	285
§ 8. Ochrona roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy	287

Rozdział XIII. ODPOWIEDZIALNOŚĆ STRON ZA NIEWYKONANIE LUB NIEAŁEŻYTE WYKONANIE OBOWIĄZKÓW ZE STOSUNKU PRACY .....

§ 1. Wprowadzenie do problematyki odpowiedzialności stron stosunku pracy z tytułu niewykonania obowiązków z tego stosunku	291
§ 2. Odpowiedzialność porządkowa pracownika	293
1. Charakter prawny odpowiedzialności porządkowej	293
2. Przewinienia i kary porządkowe	294
3. Tryb nakładania kar i środki odwoławcze	295
§ 3. Odpowiedzialność dyscyplinarna	297
§ 4. Odpowiedzialność materialna (majątkowa) pracownika	299
1. Uwagi ogólne	299
2. Ograniczona pracownicza odpowiedzialność materialna	301
3. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną nieumyślnie w mieniu powierzonym	303
4. Wspólna umowna odpowiedzialność pracowników za szkodę wyrządzoną nieumyślnie w mieniu powierzonym	307
5. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną umyślnie	311
6. Naprawienie szkody wyrządzonej przez pracownika osobie trzeciej	311
7. Dochodzenie roszczeń odszkodowawczych od pracownika	312

Część trzecia PRAWO OCHRONY PRACY

Rozdział XIV. CZAS PRACY	317
§ 1. Wprowadzenie	317
§ 2. Definicja czasu pracy i innych pojęć	321
§ 3. Normy czasu pracy i czasu odpoczynku	325
§ 4. Systemy i rozkłady czasu pracy	328
1. Systemy czasu pracy	328
2. Rozkład czasu pracy. Ewidencja czasu pracy	338
§ 5. Praca w porze nocnej	339
§ 6. Praca w niedziele i święta	340
§ 7. Praca w godzinach nadliczbowych	343
§ 8. Dyżur	350
§ 9. Odrębności w zakresie regulacji czasu pracy dotyczące pracowników zarządzających w imieniu pracodawcy zakładem pracy	351
§ 10. Odrębności w zakresie regulacji czasu pracy pracowników niepełnosprawnych	353
§ 11. Odrębności w zakresie regulacji czasu pracy dotyczące kierowców	353
§ 12. Czas pracy według wybranych pragmatyk pracowniczych	357
Rozdział XV. URLOP WYPOCZYNKOWY I URLOPY BEZPŁATNE	361
§ 1. Wprowadzenie	361
§ 2. Nabycie prawa do urlopu wypoczynkowego. Wymiar urlopu	362
1. Nabycie prawa do urlopu	362
2. Wymiar urlopu	363
3. Urlop proporcjonalny	367
§ 3. Zasady i tryb wykorzystywania urlopu wypoczynkowego	369
1. Udzielanie urlopu w zwykłym trybie	369
2. Urlop na żądanie pracownika	371
3. Przedawnienie roszczenia o urlop	373
§ 4. Wynagrodzenie za czas urlopu wypoczynkowego i ekwiwalent pieniężny za niewykorzystany urlop wypoczynkowy	374
§ 5. Urlopy bezpłatne	375
Rozdział XVI. BEZPIECZEŃSTWO I HIGIENA PRACY	377
§ 1. Wprowadzenie	377
§ 2. Obowiązki pracodawcy	380
1. Obowiązki dotyczące organizacji pracy, pomieszczeń pracy i ich wyposażenia oraz wyposażenia pracowników	380
2. Obowiązki z zakresu profilaktycznej ochrony zdrowia	383
3. Obowiązki związane z wypadkami przy pracy i chorobami zawodowymi	385
4. Naprawianie szkód powstałych w wyniku wypadku przy pracy lub choroby zawodowej	392
5. Obowiązek szkolenia w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy	394
§ 3. Obowiązki innych podmiotów w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy	395
§ 4. Środki realizacji prawa pracownika do bezpiecznych i higienicznych warunków pracy	398
§ 5. Służba bezpieczeństwa i higieny pracy	399
§ 6. Udział załogi w rozwiązywaniu spraw z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy	400
§ 7. Obowiązki i prawa w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy w związku z wykonywaniem pracy na innej podstawie niż stosunek pracy	402
Rozdział XVII. OCHRONA PRACY KOBIET. SZCZEGÓLNE UPRAWNIENIA PRACOWNIKÓW WYCHOWUJĄCYCH DZIECI	404
§ 1. Wprowadzenie	404

§ 2. Powszechna ochrona pracy kobiet	404
§ 3. Szczególna ochrona pracy kobiet w związku z macierzyństwem	406
§ 4. Urlopy, zwolnienia od pracy i inne uprawnienia związane z urodzeniem lub wychowywaniem dziecka	409
1. Rodzaje uprawnień	409
2. Urlop macierzyński i urlop na warunkach urlopu macierzyńskiego	409
3. Urlop wychowawczy	411
4. Inne uprawnienia „rodzicielskie”	414
5. Zakazy dotyczące zatrudniania pracowników opiekujących się małymi dziećmi	415
§ 5. Szczególna ochrona trwałości stosunku pracy w związku z macierzyństwem i wychowywaniem dzieci	416
Rozdział XVIII. ZATRUDNIANIE MŁODOCIANYCH I DZIECI	419
§ 1. Wprowadzenie	419
§ 2. Umowa o pracę w celu przygotowania zawodowego	421
1. Ogólna charakterystyka umowy. Nawiązanie i rozwiązanie	421
2. Nauka zawodu	423
3. Przyuczenie do wykonywania określonej pracy	425
4. Rzemieślnicze przygotowanie zawodowe	426
§ 3. Zatrudnianie młodocianych w celu zarobkowym	426
§ 4. Szczególna ochrona zdrowia młodocianych	427
§ 5. Zatrudnianie dzieci do lat 16	429
Rozdział XIX. NADZÓR NAD PRZESTRZEGANIEM PRAWA PRACY	433
§ 1. Wprowadzenie	433
§ 2. Nadzór Państwowej Inspekcji Pracy	434
§ 3. Nadzór społecznej inspekcji pracy	441
§ 4. Nadzór sprawowany przez inne organy	444
1. Nadzór Państwowej Inspekcji Sanitarnej	444
2. Nadzór urzędów górnictwa	446
3. Dozór techniczny	446
Rozdział XX. ZASADY ODPOWIEDZIALNOŚCI ZA WYKROCZENIA PRZECIWKO PRAWOM PRACOWNIKA I ZA PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO PRAWOM PRACOWNIKA	448
§ 1. Odpowiedzialność za wykroczenia przeciwko prawom pracownika	448
§ 2. Odpowiedzialność za przestępstwa przeciwko prawom pracownika	452

Część czwarta

ROZSTRZYGANIE INDYWIDUALNYCH SPORÓW PRACY

Rozdział XXI. ROZPATRYWANIE SPORÓW O ROSZCZENIA ZE STOSUNKU PRACY	457
§ 1. Wprowadzenie	457
§ 2. Obowiązujący system rozstrzygania sporów ze stosunku pracy	458
§ 3. Pozasądowe postępowanie pojednawcze	461
1. Tryb powoływania i organizacja komisji pojednawczych	461
2. Postępowanie pojednawcze przed komisjami	462
§ 4. Zasady postępowania przed sądami w sprawach z zakresu prawa pracy	463
1. Sprawy z zakresu prawa pracy	463
2. Odrębności postępowania	465
§ 5. Wykonywanie wyroków i ugód w sprawach ze stosunku pracy	470
§ 6. Przedawnienie roszczeń ze stosunku pracy. Inne terminy dochodzenia roszczeń	471
1. Przedawnienie	471
2. Szczególne terminy do dochodzenia niektórych roszczeń ze stosunku pracy	475

Część piąta

ZBIOROWE PRAWO PRACY

Rozdział XXII. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA ZBIOROWEGO PRAWA PRACY	481
Rozdział XXIII. ZWIĄZKI ZAWODOWE	490
§ 1. Rys historyczny	490
§ 2. Zasady tworzenia i funkcjonowania związków zawodowych w Rzeczypospolitej Polskiej	494
1. Podstawowe zasady działania związków zawodowych („wolności związkowe”)	494
2. Zakres podmiotowy prawa do zrzeszania się w związki zawodowe	495
3. Powstanie związku zawodowego	497
4. Zakończenie działalności związku zawodowego	500
5. Kompetencje związków zawodowych	500
6. Zakładowa organizacja związkowa	501
7. Uprawnienia związków zawodowych	506
8. Odpowiedzialność za naruszenie przepisów ustawy o związkach zawodowych	508
Rozdział XXIV. ORGANIZACJE PRACODAWCÓW	510
Rozdział XXV. ROZWIĄZYWANIE SPORÓW ZBIOROWYCH	513
§ 1. Spór zbiorowy	513
§ 2. Sposoby rozwiązywania sporów zbiorowych (etapy sporu zbiorowego)	514
1. Rokowania	515
2. Mediacja	515
3. Arbitraż	516
4. Strajk	517
5. Problem lokautu	520
Rozdział XXVI. UDZIAŁ PRACOWNIKÓW (ZAŁOGI) W ZARZĄDZANIU ZAKŁADEM (PARTYCYPACJA PRACOWNICZA)	522
Rozdział XXVII. SAMORZĄDY ZAWODOWE	526
Rozdział XXVIII. ZATRUDNIENIE ORAZ PRZECIWDZIAŁANIE BEZROBOCIU I ŁAGODZENIE JEGO SKUTKÓW	529
§ 1. Wprowadzenie	529
§ 2. Podmioty realizujące politykę rynku pracy (instytucje rynku pracy)	533
§ 3. Rejestracja bezrobotnych i innych osób poszukujących pracy oraz świadczenie pomocy w uzyskaniu przez nich pracy	538
§ 4. Wsparcie dla bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy	542
§ 5. Regulacje wspierające kształcenie ustawiczne	544
§ 6. Świadczenia pieniężne dla bezrobotnych	544
§ 7. Fundusz Pracy	548
§ 8. Podejmowanie pracy przez obywateli polskich za granicą u pracodawców zagranicznych oraz wykonywanie pracy przez cudzoziemców w Polsce	548
1. Podejmowanie pracy przez obywateli polskich za granicą u pracodawców zagranicznych	548
2. Wykonywanie pracy przez cudzoziemców	549